

ŐSZI PIRKADÁS

Mintha még a naptárt is a "sírva vigad a magyar" mondásnak megfelelően alakították volna ki a világon végigdübörgő évszázadok: a Szent István nap örömteljes vigasságát, melybe az Óhazában nemcsak aratási munkát jutalmazó ünnepe — hanem egy kis szüreti mulatság is vegyül, felváltja a szomorúságra, elmúlásra hangoló ősz, mely október 6.-án ér el a nemzeti gyász legfeketébb napjára. Szinte önkénytelenül jut mind ez eszünkbe, most, amikor még hangos a világ a Szent Imre év akaratát felmutató vigasságaitól — de mindennek árnyékában ott látjuk a már tíz év óta nyakunkon ülő állandó októberi hatodikát: Trianont.

Mert mi tagadása lenne, a legborzalmasabb török elnyomatás idején, avagy a legviszatasztóbb osztrák hivatalnokuralom alatt is jobb sora volt a magyarnak, mint manapság. Ma a szólás-szabadság, emberi jogok és politikai egyenlőség korában minden keresztényi erkölcs lábbal tiprásával suhan a korbács. A csákány, a gyűlölet díktálta "törvény" mindarra, ami magyar az erőszakkal, csalátfintással, ámtással elszakított részekben. Amikor a családi összeköttetés, a magántulajdon és a szeretetteljes megértés minden közeletét meghazudtolva és sárba tiporva érezteti bocsorok hatalmát a cseh-oláh-rác uralom a magasabb kulturájú magyar felett, akkor még ünnepnapok is ököbe szorul a kéz és eszünkbe jut az állandósított októberi hatodikától sötét magyar éjszaka.

Eszünkbe jut, hogy ma nem tízenhárom, nem is százharminc vagy ezerháromszáz — hanem millió és millió testvérünk szenved ha testileg nem is, lélekben vértanuhalált a magyar házáért, habár egyik fülünkben még halljuk a wilsoni önkormányzati elvek nagyszerűen hangzó szolozsmáját, melynek bedől a világ és rosszabb, pokolbéli helyzetet teremtett Középeurópában, mint valaha. És noha a ma nagy magyar honfiai mellett még idegen nemzetek emberszerető államférfiai és magyarbarát közeleti összefogásait is egy-egy messzehangzó tiltakozásukkal sikraszállanak a magyar igazság mellett — hiába, az elmult tíz keserves, sovány esztendő temérdek hazug ígérete és ideálisan ígérkező, de végeredményben ördögi löbátet takaró Népszövetség huzavonájára láttára mintha elfásult volna a szüntelen fájdalomban a lelkiük.

Most azonban, a szentistváni ünnepek alkonyán, mintegy közvetlenül az októberreleji sötét gyásznappal régen nem látott fényes csóvával mutat irányt egy új üstökös és mintha a magyar nép függetlensége ellen elkövetett hibáit jóvátenni akarná: feléled a német óriás és a Trianon revízióját követelő maroknyi nyolcmillió magyar fohászokdába nyolcvanmillió német dörgedelmes hangja vegyül a világűrben: békerrevíziót! A szégyenletes francia megszállás bilincseiből felszabaduló és a hadisarcok kiszámíthatatlan sulya alól felemelkedő germán óriás békerrevíziós programja elemi erővel hat a magyar szívekre is, mintegy újabb lökést adva a kitűzött célt folytatott harcnak.

A kalendárium immár tíz év óta fekete október hatodikát mutató lapjait mintha derengő ünnepelelti rózsaszín számokká festette volna az első magyar király jobbra, amikor a megmozdult német milliók erejével megmozdosa indulhatnak új reményekkel utnak az elnyomott magyar testvérek. A békerrevíziós mozgalom botondi buzogánya mégis megdöngött még az elnyomatásra alapított uralom ércpapját és amikor majd a német nemzet egész földkerekségen nagybecsült összetartása megbuzogta a maga gyümölcseit — akkor a jó példa nyomán megindul minden jó magyar a sötét éjszakából a pirkadás felé.

Vancouver-től — Winnipegig

IRTA: VESELSZKY XAVIER FERENC

(FOLYTATÁS!)

A viszonyok előnyös megoldása — és sok hasonló a megoldást célzó tervről, sőt még arról is, hogy a műveltségnek, az iskolázatásnak olyan irányt adjanak, amely a jövő nemzedékét lehetőleg távol tartsa a város-tól, sőt egyik-másik nyugati város hatósága rendeletekkel készül a télire oda özönlő pénz nélküliek ellen védekezni.

AZ IPAR RÁKFENÉI

Tudjuk, hogy a változott viszonyok folytán az építkezési vállalkozás ugyszólván visszafejlődött. Emellett az Egyesült Államokba való kivitel a tarifaharc miatt is béna s ha meggon doljuk, hogy a faipar bizonyos mértékben az utolsó évtizedben dúló rablógazdaság tette nagygyá, akkor megérthetjük azt is, hogy ez az állapot amugy is csak átmeneti volt. Nehéz azonban megérteni a pénzvilágot, a nagybankok állásponjtát, amelyek a létbentartás lehetőségeinek minden szilpjét esetenként máról holnapra elzárták. A mi nagybankjaink politikája — kevés kivétellel — egyáltalán nem egyeztethető össze egy új, egy a lehetőségekben ennyire bővelkedő állam bankpolitikájával. És miután amugy is leg ill áll az, hogy a kritika a legjobb út a javuláshoz, adott esetekkel nem én igazolni, hogy a helytelen bankpolitika bizonyos mértékben rákfenéje az ipar kelő mértékben való fejlődésének.

AZ IPARTELEPEK SORSA

Az ipari telepekről nem mernék ilyen általánosan bizakodó véleménnyel lenni. Szinte bántó, hogy a hideg gépezetek füst nélkül kényenek milyen sivár képet nyújtanak. Az ipartelepek körül letelepedett lakosság különben is igen ritkán él olyan egészségügyi viszonyok között, mint a földmivelő nép. Egymás hoz közel épített tulszult házak, füst és por a jellemzői e telepeknél. Ma ehhez még a nyomor, vagy legalább is a jogos aggodalom, a hosszasan levő munkanélküliség gondja járult. Nehéz volna ezeknek a telepeknek a sorsával egyenként foglalkozni, — nehéz tehát annak indító okát is kinyomozni, hogy ezek az állapotok miért re menytelenek, holott ez az ország hőven még van áldva a természeti kincsek mérhetetlen gazdagságával.

Alkalmam volt ezirányban egyik másik telep vezetőjével a körkötözött körülmény megismerése szempontjából elbeszélgetni. A legtöbb esetben az volt a benyomásom, hogy ezek az ipar telepek kellő támogatás mellett még ma is produkálnának és még ma is nyújthatnának megélhetést a munkanélkül levők ez reinek. Igaz, hogy magasabb államháztartási vagy politikai szempontok közrejátszása elhá ríthatlan befolyással van egyes iparágakra és hogy a tarifaharc csak úgy tudott egyes szakmák előnyére lenni, ha egy másik iparágat megölt. Ez a kilátástalanság azonban bizonyos mértékig túl van azon a határon, amikor kellő felkészültséggel se gíteni lehetne a dolgon.

MI A HELYZET MEGOLDÁSA?

Ez a két fontos tényező: a földművelés (ide veszem természetesen az állattenyésztést is) és az ipar az, amelynek a kelő színvonalra való emelése volna hivatva a jelen idők legégetőbb kérdését a munkanélküliséget megoldani. Pártok szerint természetesen az érdekek is megoszlanak. A megoldási módszerek tehát aszerint csoportosulnak, hogy melyik pártnak mik az érdekei. Szó van a bevándorlás teljes megszüntetése mellett, a munka alkalmaknak a lehetőség való szaporításáról; a munkanélküliség ellen való kötelező biztosításról; az iskolakötelesek korhatárának kitolásáról; vállalatoknak

ko-operációt, azaz szövetkezeti alapon való egyesítéséről és létesítéséről és sok hasonló a meg oldást célzó tervről, sőt még arról is, hogy a műveltségnek, az iskolázatásnak olyan irányt adjanak, amely a jövő nemzedékét lehetőleg távol tartsa a város-tól, sőt egyik-másik nyugati város hatósága rendeletekkel készül a télire oda özönlő pénz nélküliek ellen védekezni.

Kétségtelen tehát az, hogy az egész vonalon nagy készülődés folyik a változott viszonyok adta helyzet meióbbi és minél győ keresében való megoldására, — ami viszont arra ad jogot, hogy a legnagyobb bizalommal nézzünk a fejlemények elé.

Hogy a megoldást célzó módszerek közül van, amelyek igen nagy eredménnyel kecsegtet, az egészen bizonyos. Így például a munkaalkalmaknak a lehetőleg való szaporítása feltétlen biztos hatása lesz — bár a távolások és a munkanélküliek számának ma még nem is ismerhetőségük meg nem jelentésként nehézségeket fog a jószándék különben sem sima utjaira gördíteni.

A BEVÁNDORLÁS MEGSZÜN TETÉSE ROSSZ POLITIKA

A bevándorlás teljes megszüntetésében hinniük alig lehet. Egy új állam ilyen fényűzést még átmenetileg sem engedhet meg magának. Beigazolt tény ugyanis, hogy Kanadából még a régi bevándorlási törvények idején is százezrek vándoroltak ki; ez az ujhaza népességének visszafeljődését jelentené, ami viszont Kanada hitelét rontaná, idegen vállalkozások és vele idegen pénzek beözönlési lehetőségét károsan befolyásolná. Miután továbbá a vasut és hajózárságok díjazásai egy bizonyos minimális forgalom alapján vannak megszabva, nem volna meglepés, ha az esetleg megszőkített forgalom eredményeképpen azok tarifaemelésre kénytelenek az egyensúlyt, illetőleg a rendszeres forgalmat bentartani — nem is szóva arról, hogy új elem be nem bocsátása a földművelésre milyen hátrányos befolyással volna.

Munkában a bankrablók országszerte

Mig Ontario Hamilton városában augusztus 18.-án 3,000 dollárt emelt el két vakmerő bandita, Calgaryban több mint kétszerennyivel állt tovább egy mindenre elszánt jómádár. A hamiltoniakat máris elfogták, a calgaryi "gunman" azonban úgy látszik jobban ért a mesterségéhez.

Kereken \$7,500 az az összeg, amellyel Szent István napján megkönyvitte az egyik calgaryi bankot az a revolveres betörő, akiben ráismertek arra a rovtomtultu egyénre, akit egy sóffőrt meggyilkolása óta már hetek óta lázasan keres a rendőrség. Alig jött meg a calgaryi bank

rablárs híre, Montréalból jelentik, hogy ott is kiraboltak egy pénztárat fénys nappal, amikor óriási forgalom volt a bank előtt. Itt is két bandita lépett a pénztáros elé és míg az egy revolvert szegezt az öt tisztviselőnek, a másik szintén három ezer dollárt vagott zsebéhez. Tekintettel arra, hogy mindketten álarc nélkül, jól öltözötten jelentek meg, a nagy forgalomban könnyűszerrel eltűntek a szemek elől.

Lapzárta kor jelentik, hogy a hamiltoni bankrablók nemcsak elfogták, hanem a rákövetkező napon el is ítélték egyenként 30 botbüntetésre és hat esztendő súlyos börtönre.

te ragyogott. Már alkony suhant a hervadó lombok között, amikor az arra járó esősz lépéssel felriasztották őket. — Mennünk kell, honám! — Kelletlenül emelkedett fel az asszony. — Kár ... Olyan jó itt ... Jó volna örökre itt maradni! ... — Visszajövünk, lelkem ... Sokszor visszajövünk ... Aztán meg ... — Ha lehetne! ... A szomszédok ... — Akkor nagyon jól van. Indultak vissza. Kézenfogva, mint annyi éven át. János óvatossan kerülgette a halmokat. Vigyázott honára, mint házasságuk kezdetén. — Jól bent jártak már a városban, mikor egy kapu előtt megállította a férfi szemét egy cédula: — Kiadó lakás ... Jaj, lakást meg még nem néztünk, lelkem ... — Hát vegyük ki ezt. — De ez a hely nagyon zajos. — Addig már jó lesz a kármi-lyen ... Azután meg lez nekünk jó lakásunk, csendes lakásunk, lelkem ...

ÖREGEK

IRTA: SZABÓ MÁRIA

Tarka lombok között hullott alá a beteges, őszl napfény. Fáradság pillangók pihentek le a színes levelekre. Az árokparton katángkóró két virága busut, mint egy örökké völgyégyre váró öreg leány. Elnyuló, fehér szálak usztak a levegőben. Egy vastagbőr rátapadt az öregasszony hervatag arcára.

Nem nyult utána, hogy levegye. Az ura ráncos keze simította le róla az ősz gyermekét, ugyanazzal a mozdulattal, amellyel kezében el akarta simogatni az öregseget bejelentő apró ráncokat is.

A bágyadt nézésű két szemben megcsillant egy könny. Finom érezésű kezével elfogta az ura kezét. Ráhallott az ajka, olyan forró csókkal, mint házasságuk kezdetén, asszonyi hálaájának első megnyilatkozása képpen.

Az öreg ember zavartan kapta el a kezét. Megcsóválta fejét. Nyakát éppen úgy előntötte a pir, mint akkor. Eltakarta a csók helyét és szegénylősen motyogta: — Ugyan, ugyan lelkem ... És mégis mindkettőjükben fölébredt a szunnyadó múlt. Bus jelenükből jó volt oda menekülni. Egyszerre találták meg azt a napot, amikor először mentek végig ezen az úton. Kérdés és felelet gyorsan követték egymást: — Emlékszel? — Hogyne emlékezném.

Mintha meggyógyult volna a beteg napugár. Úde szendülőseken vidám fényfoltok kerge-tództak. A sápadt pillangókat pirosa színezte az emlékezés. Tavaszvirágokkal telehivt csalta őket ugyanez az út ... Ugyanez ... De akkor visszatartant róla a fiatal asszony: — Mit mondtál, János? Hogy arra temető van? ... János én nem akarok a temető felé menni! Soha nem akarok a temető felé menni!

Fiatalságának minden idege tiltakozott a szomorúság, az elmulás otthona ellen. Ilona viszatartotta ifjú urát és ellenkező irányba vont. János érezte, hogy ez nem szeresély, hanem az élet szereselye. Engedelmesen követte asszonyát. S akkor érezte kezén először azt a csókot. De ajkukon felpirosított az igaz csók vágya. S talán éppen az a vágy csókolta életre első gyermekeiket, kit születése után alig két évvel kísért roskadozó ezen az úton a férfi a temető felé.

— Valóságilag eloptátok tőlem ... Pedig akkor vele tudtam volna jönni. Aztán már nem ... De negyven év alatt mindig fájt hogy te egyedül mentél utána: — Lehorgasztott fejvel mondta a férfi: — Azóta sem voltam ... Sikoltva tört ki a kínlódo anyal szívből: — János, hát te is szenvedtél e miatt? — Csak legyintett: — Most már ugys mind egy ... De mindig éreztem, hogy annak az egynek keveset adtunk ...

Újra a haldokló ősz ólalkodott körülöttük. Beérkeztek a mába ... Mellüket zihálás fultasztotta az a sok rossz, ami szülői szeretetükért három felnőtt gyermekük adott cserébe. A közeli nagy bánatok bátyja egy elsancolta előlük a multját, hogy nem is látták meg azt az ezer apró örömet, amit az egymást gyorsan követő, életerős három kis teremtmény adott hosszú éveken át. Most csak a legidősebb fiu pénziszaroló leveleit, a leány szülőitől

elforduló szerelmét látták, amelyet betetézett az a szörnyűség ... A nemrég nősült kisebbik fiu szava. — Az életüket utajráj két öreg felzokogott. Egyszerre fájt szívébe a végzetes szó, amely csaknem megállított szerény, öreg szívüket: — Beláthatjátok, hogy ez a lakás szük négy embernek ... Soha nem is volt jó, ha az öregek együtt laktak a fiatalokkal ... Azt nem kívánhatjátok, hogy mi költözünk ki. Olgát végzetesen felzoghathatna az ilyesmí ... Legjobb lesz, ha ti kerestek magatoknak valami, jó csendes helyet. A fiu lépéseit elnyelték a nekik átadott szobák nemes szőnyegek. Az ajtón túl bizonyosan várta a hallgatózó fiatalasszony, aki így elidegenítette tőlük a fiukat. A kicsit! ... A drágát! ... Akinek újra rakták kicsinosították a maguk régi fészkét, csakbogy közelről gyönyörködhessenek a boldogságában. Nem sokáig gyönyörködhetek ... Világosan érezték, hogy jogukra hivatkozva nem szabad itt maradniok. Most már minden óra tovább robbant majd Ezért fogta meg félórával előtt asszonya kezét János. Ezért hívta kéro szóval. — Keressünk hát valami kis zugot, lelkem. — Az asszony követte. Fásult arcából eltűnt az a szin is, ami néha olyan üdévé tette finom vonásait. Csak az uccán mondta ki azt, ami ugy rága anyai szívét:

— Hát ez sincs ... Most már egyetlen gyermekünk sem maradt. — Akkor állt meg az ura. S akkor tört szavakba a negyven év óta lefojtott vágy, — Van még egy Ilon ... Az első ... A picit Ilon ... Az min dig jó volt hozzánk. — Az asszony előtt szétszakadozott az a fátoly, amit a többi gyermek gondja-öröme tergettett a sokszor elképzelt kicsi sírra. Most maga is érezte, hogy annak az egynek nem adott eleget. Idegenkedő lába rá lépett a temetőbe vezető útra. S most már szent zarándoklátnak tekintette ezt a járást. Amely visszavezeti a legelsőhöz ... A legjobban várthoz!

De egy gondolat megállásra döbentette. — János! Vajjon megtaláljuk? Vajjon nem borította-e el a gaz? — A férfi má befordult a temető kapuján. Megfogta az asszony kezét, hogy átsegítse azon a küszöbön, amely előtt mindig vissza torpant ifjú lába. Buzgólkodva magyarázta: — Az öreg csősz fia a mondta, hogy minden rendben van. Asszonyát vezetve haladt előre, mint aki gondolatban sokszor megtette már ezt az utat. A sírokat őrző kövek között reeste azt az egyet, amelyet csak a művésznél látott.

A horpadt halmok között virágerdő ilatozott. Késoz verbénák szines szőnyegre alant aludt a kicsi lány. Felette ott emelkedett a hófehér márványoszlop. A belőle kinövő nemes alakú

te ragyogott. Már alkony suhant a hervadó lombok között, amikor az arra járó esősz lépéssel felriasztották őket. — Mennünk kell, honám! — Kelletlenül emelkedett fel az asszony. — Kár ... Olyan jó itt ... Jó volna örökre itt maradni! ... — Visszajövünk, lelkem ... Sokszor visszajövünk ... Aztán meg ... — Ha lehetne! ... A szomszédok ... — Akkor nagyon jól van. Indultak vissza. Kézenfogva, mint annyi éven át. János óvatossan kerülgette a halmokat. Vigyázott honára, mint házasságuk kezdetén. — Jól bent jártak már a városban, mikor egy kapu előtt megállította a férfi szemét egy cédula: — Kiadó lakás ... Jaj, lakást meg még nem néztünk, lelkem ... — Hát vegyük ki ezt. — De ez a hely nagyon zajos. — Addig már jó lesz a kármi-lyen ... Azután meg lez nekünk jó lakásunk, csendes lakásunk, lelkem ...